

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
 Unię Europejską w ramach
 Europejskiego Funduszu
 Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Wstęp do kulturoznawstwa		8.0.12278	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Zakład Kulturoznawstwa			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	pierwszego stopnia
Wydział Filologiczny	Kulturoznawstwo	forma	stacjonarne
		moduł	kultura mediów elektronicznych i redakcja stron internetowych, krytyka i
		specjalnościowy	popularyzacja kultury, Animacja kultury
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr Helena Draganik; dr Magdalena Sacha			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		10	
Wykład, Ćw. audytoryjne		Ćwiczenia:	
Sposób realizacji zajęć		1 semestr:	
zajęcia on-line, zajęcia w sali dydaktycznej		30 godzin - udział w zajęciach	
Liczba godzin		30 godzin - przygotowanie do kolokwium	
Wykład: 30 godz., Ćw. audytoryjne: 60 godz.		15 godzin - przygotowanie do ćwiczeń, w tym studiowanie literatury przedmiotu	
		Razem: 75 godzin = 3 ECTS	
		2 semestr:	
		30 godzin - udział w zajęciach	
		30 godzin - przygotowanie materiałów i pisanie pracy rocznej	
		15 godzin - przygotowanie do ćwiczeń, w tym studiowanie literatury przedmiotu	
		Razem: 75 godzin = 3 ECTS	
		Wykład:	
		1 semestr:	
		30 godzin - udział w wykładzie	
		20 godzin - przygotowanie do kolokwium, w tym studiowanie literatury przedmiotu	
		Razem: 50 godzin = 2 ECTS	
		2 semestr:	
		30 godzin - udział w wykładzie	
		20 godzin - przygotowanie do egzaminu, w tym studiowanie literatury przedmiotu	
		Razem: 50 godzin = 2 ECTS	
Termin realizacji przedmiotu			
2022/2023 zimowy			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
		Sposób zaliczenia	

<ul style="list-style-type: none">- Analiza tekstów z dyskusją- Dyskusja- Pisanie i analiza własnych komentarzy- Pisanie i analiza własnych tekstów i komentarzy- Praca w grupach- Wykład konwersatoryjny- Wykład problemowy- Wykład z prezentacją multimedialną	<ul style="list-style-type: none">- Zaliczenie na ocenę- Egzamin <p>Formy zaliczenia</p> <ul style="list-style-type: none">- egzamin ustny- wykonanie pracy zaliczeniowej - projekt lub prezentacja- egzamin pisemny z pytaniami (zadaniami) otwartymi- egzamin pisemny testowy- ustalenie oceny zaliczeniowej na podstawie ocen cząstkowych otrzymywanych w trakcie trwania semestru- Praca zaliczeniowa w postaci pisemnej pracy rocznej (esej naukowy lub analiza etnograficzna wybranego zjawiska kulturowego).- kolokwium <p>Podstawowe kryteria oceny</p>
---	--

Student uzyskuje **zaliczenie z ćwiczeń w I semestrze (zimowym)** na podstawie uzyskanych ocen cząstkowych:

1. **pisemne kolokwium zaliczeniowe** ze znajomości treści lektur omawianych na ćwiczeniach w formie testu z pytaniami zamkniętymi i otwartymi (kolokwium może być przeprowadzone w etapach, np. za pomocą wejściówek): **50% oceny końcowej**;
2. **ustna prezentacja** krótkiego (15-20 minut) **referatu** na wybrany temat / lektura zalecona przez wykładowcę (praca samodzielna lub w parach): **20% oceny końcowej**. Tematy wystąpień należy wybrać w pierwszych tygodniach trwania zajęć;
3. **minimum dwie krótkie** (do 2-3 stron) **prace pisemne**: 1. Streszczenie tekstu (forma linearna fiszki naukowej lub nieliniarna mapy myśli); 2. Polemika z tekstem / Własna opinia: **10%-20% oceny końcowej**. Uwaga: Krótkie prace pisemne mają nauczyć rozumienia czytanego tekstu i pokazać sposób formułowania własnych myśli przez studenta, a także są przygotowaniem do pisania dłuższej pracy w semestrze letnim. Należy przedstawić minimum dwie, maksimum cztery prace w semestrze do wybranych samodzielnie tematów.
4. **regularna obecność na zajęciach**: **10% oceny końcowej**. Możliwe dwie nieobecności w semestrze (powyżej tej liczby: zaliczenie nieobecności na konsultacjach). Brak możliwości zaliczenia ćwiczeń w wypadku osób, które nie dostosują się do kryteriów obecności na zajęciach;
5. **aktywność w pracy i dyskusjach na ćwiczeniach**: **10% oceny końcowej**.

Student uzyskuje **zaliczenie z ćwiczeń w II semestrze (letnim)** na podstawie uzyskanych ocen cząstkowych:

1. **rocznej, pisemnej pracy zaliczeniowej** w formie eseju naukowego, rozprawki naukowej lub analizy etnograficznej, o objętości 5-8 stron. Praca przebiega w trzech etapach: przygotowanie konspektu pracy z bibliografią; pierwsza wersja pisemna i konsultacja z wykładowcą; poprawa po konsultacjach i ostateczna wersja pracy: **60% oceny końcowej**;
2. **usta prezentacja** krótkiego (15-20 minut) **referatu** na wybrany temat / lektura wybrana samodzielnie (praca samodzielna lub w parach): **20% oceny końcowej**. Tematy wystąpień należy wybrać w pierwszych tygodniach trwania zajęć;
3. **regularna obecność na zajęciach**: **10% oceny końcowej**. Możliwe dwie nieobecności w semestrze (powyżej tej liczby: zaliczenie nieobecności na konsultacjach). Brak możliwości zaliczenia ćwiczeń w wypadku osób, które nie dostosują się do kryteriów obecności na zajęciach;
4. **aktywność w pracy i dyskusjach na ćwiczeniach**: **10% oceny końcowej**.

Minimum na zaliczenie: 51% punktów w każdym semestrze.

Ocena pozytywna z ćwiczeń w obu semestrach uprawnia do podejścia do egzaminu (ustnego lub pisemnego) z wykładu po II semestrze.

Osoby, które uzyskają w obu semestrach oceny bardzo dobre, mogą być zwolnione z egzaminu z wykładu ze wstępu do kulturoznawstwa po II semestrze (przepisanie oceny).

Student uzyskuje **zaliczenie z wykładu w I semestrze (zimowym)** na podstawie: obecności na wykładach oraz kolokwium ustnego lub pisemnego - w zależności od decyzji wykładowcy.

Student uzyskuje **zaliczenie z wykładu w II semestrze (letnim)** na podstawie: obecności na wykładach oraz egzaminu. Egzamin ma formę ustną lub pisemną (z pytaniami/zadaniami otwartymi lub w formie testu) - w zależności od decyzji wykładowcy.

Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się

zakładany efekt uczenia się	Pisanie i analiza własnych komentarzy	Roczna pisemna praca zaliczeniowa	Prezentacja referatu	Kolokwium	Egzamin
	Wiedza				
K_W01	+	+	+	+	+
K_W02	+	+	+	+	+
K_W04	+	+	+		+
	Umiejętności				
K_U03	+	+	+	+	+
K_U07	+		+		
	Kompetencje społeczne				
K_K01	+	+		+	+
K_K05	+	+		+	+

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi

A. Wymagania formalne

Regularne uczestnictwo w zajęciach (dopuszczalne dwie nieusprawiedliwione obecności w semestrze).

B. Wymagania wstępne

- każdorazowe przygotowanie do zajęć: opracowanie polecanej lektury na zajęcia w formie pisemnej (notatki, komentarze, pytania do tekstu, mapa myśli, ilustracja);
- nieprzygotowanie do zajęć traktowane jest jako nieobecność;
- znajomość zasad argumentowania i dyskusji w grupie.

Cele kształcenia

Celem poznawczym przedmiotu (ćwiczenia) jest przekazanie studentom pierwszego roku podstawowych pojęć z zakresu podstaw wiedzy o kulturze, w nawiązaniu do posiadanej wiedzy na poziomie licealnym. Przedmiot stanowi bazę wyjściową do dalszych, bardziej szczegółowych badań nt. poszczególnych zjawisk i teorii kulturowych na wyższych latach studiów.

Na poziomie umiejętności celem przedmiotu jest wykształcenie u studentów umiejętności krytycznego czytania tekstów naukowych, dyskusowania na forum grupy, samodzielnego przygotowywania wystąpień, poszukiwań bibliograficznych, samodzielnego pisania pracy zaliczeniowej w formie eseju naukowego lub analizy etnograficznej. Wiedza teoretyczna uzyskana w trakcie zajęć pozwala studentom na dostrzeganie i samodzielne interpretowanie zjawisk współczesnej kultury w życiu codziennym.

Celem wykładu jest wprowadzenie studentów w teoretyczne podstawy założeń i głównych problemów współczesnego kulturoznawstwa, poczynając od pojęć kultury poprzez najważniejsze tematy będące przedmiotem współczesnych dyskusji kulturoznawców i antropologów kultury. Wykład uzupełnia ćwiczenia, kierując uwagę słuchaczy na zagadnienia teoretyczne: treści omawiane na wykładzie rozszerzane są o szczegółowe lektury i umiejętności pracy z tekstem naukowym na ćwiczeniach.

Treści programowe

Przedmiot dzieli się na ćwiczenia (60 h rocznie) i wykład (30 h rocznie).

Ćwiczenia

Problematyka ćwiczeń skupia się na omówieniu podstawowych pojęć, terminów i tematów będących przedmiotem dyskusji antropologii kulturowej i kulturoznawstwa w XIX i XX/XXI wieku. Zakres ćwiczeń na I stopniu skupiony jest na poszczególnych zagadnieniach tematycznych, zaś ujęcia teoretyczne omawiane są na wykładach.

Duży nacisk kładzie się na wykształcenie wśród studentów samodzielnych i poprawnych metod pracy z tekstem naukowym i umiejętności wyrażania własnej opinii i kultury dyskusji uniwersyteckiej.

Każdorazowo wykładowca decyduje o rozkładzie materiału, jego kolejności i szczegółowych lekturach.

Proponowany zakres tematyczny ćwiczeń:

1. Warsztatowe metody pracy z tekstem naukowym – czytanie, formułowanie pytań, analiza, dyskusja, prezentacja, komentarze.
2. Kształtowanie pojęć kultury na przełomie XIX / XX wieku.
3. Miejsce kulturoznawstwa, antropologii kulturowej, etnografii na współczesnej mapie społecznej.
4. Różnorodność wzorów i norm kultury w społecznościach ludzkich.
5. Język jako medium, kryterium i wyznacznik kultury.
6. Sacrum w kulturze. Kult, obrzęd, rytuał.
7. Przestrzeń: ujęcie religioznawcze i proksemiczne.
8. Czas: ujęcie religioznawcze i socjologiczne.
9. Mit tradycyjny i typy jego analizy: fenomenologiczna i strukturalistyczna.
10. Antropologia śmierci.
11. Antropologia ciała (np. taniec, moda, kulinaria, płeć kulturowa).

12. Zabawa i gra jako źródła kultury.
13. Kultura i osobowość. Archetypy i psychoanaliza.
14. Kultura i osobowość. Charakter społeczny.
15. Miłość jako temat kultury zachodniej.
16. Wspólnota pierwotna i pierwotne związki społeczne.
17. Język kultury oralnej. Rola baśni, przysłów, przypowieści.
18. Kultura ludowa, rycerska i mieszczańska jako wyróżniki tradycyjnej kultury Zachodu.
19. Język kultury literackiej: pismo i druk a rozwój kultury.
20. Kultura masowa: od człowieka masowego do makdonaldyzacji.
21. Język kultury masowej (propaganda totalitarna).
22. Historyczne i współczesne alternatywy wobec kultury masowej i globalizacji.
23. Dylematy kultury cyfrowej.
24. Animal studies.
25. Płeć w kulturze.

Wykład

Proponowane tematy wykładów mają nawiązywać do doświadczeń i wiedzy studentów, a jednocześnie przekazywać wiedzę teoretyczną. O kolejności i tematyce wykładów każdorazowo decyduje wykładowca, konsultując się z innymi wykładowcami prowadzącymi ćwiczenia.

1. Definicja człowieka w kategoriach kultury. Kultura a natura
2. Co to znaczy – kultura? Rozwój definicji kultury od starożytności do współczesnych antropologicznych definicji kultury. Definicje wartościujące i deskryptywne
3. Dziedziny kultury: religia, nauka, sztuka. Kulturoznawstwo jako dyscyplina naukowa.
4. Typy kultury: elitarna, ludowa, popularna ('wysoka' / 'niska').
5. Kulturowe wartościowanie przestrzeni: przestrzeń sacrum i profanum. Pojęcie proksemiki. Centra i peryferie.
6. Kulturowe odczuwanie czasu. Czas cykliczny i czas linearny.
7. Dyskursy ciała. Przemiany stosunku do ciała w aspekcie historycznym.
8. Kultura jako system symboliczny. Kultura i język: znaki - ich rodzaje i funkcje.
9. Teorie wiążące kulturę i język – podstawowa charakterystyka. Etnolingwistyka, strukturalizm, semiotyka, kognitywistyka.
10. Media w kulturze – przemiany od oralności do piśmienności. Teza o wtórnej oralności
11. Mit, magia, religia, obrzęd, rites de passage. Myślenie magiczne w społecznościach pierwotnych a mity współczesne
12. Tożsamość indywidualna i zbiorowa. Pojęcie osoby, etniczności, narodu, kultury.
13. Kontrkultury wobec kultury masowej. Typy kultury: narodowa, regionalna.
14. Pamięć kulturowa – podstawowe teorie. Miejsca pamięci i nie-miejsca (lieux de memoire / non-lieux)

Wykaz literatury

Do wykładu:

- Aleida Assman, Wprowadzenie do kulturoznawstwa. Podstawowe terminy, problemy, pytania, Poznań 2015.
- Wojciech J. Burszta, Antropologia kultury. Tematy, teorie, interpretacje, wyd. I, Poznań 1998.
- Thomas Hylland Eriksen, Małe miejsca, wielkie sprawy. Wprowadzenie do antropologii społecznej i kulturowej, Warszawa 2009.
- Pojęcia i problemy wiedzy o kulturze, red. A. Kłosowska, Seria: Encyklopedia kultury polskiej, Wrocław 1991.

Do ćwiczeń:

- Antropologia kultury. Zagadnienia i wybór tekstów, oprac. G. Godlewski, L. Kolankiewicz, A. Mencil, M. Pęczak, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2003 (lub następne wydania).
- Wojciech J. Burszta, Antropologia kultury. Tematy, teorie, interpretacje, wyd. I, Poznań 1998
- Stefan Czarnowski, Kultura, Warszawa 1938.
- Thomas Hylland Eriksen, Małe miejsca, wielkie sprawy. Wprowadzenie do antropologii społecznej i kulturowej, Warszawa 2009
- Waldemar Kuligowski, Antropologia współczesności. Wiele światów, jedno miejsce, Kraków 2007.

Lektury podstawowe tematyczne:

- Philippe Aries, Śmierć odwrócona, [w:] Antropologia śmierci. Myśl francuska, Warszawa 1993.
- Matthew Arnold. Kultura i anarchia. Rozdział pierwszy: słodycz i światło, „Prace Kulturoznawcze” 2011, s. 201–218.
- Janusz Barański, Kulturoznawstwo – nowa superdyscyplina nauk o człowieku?, [w:] idem, Etnologia i okolice. Eseje antyperyferyjne, Kraków 2010, s. 9–120.
- Roland Barthes, Mitologie, przeł. A. Dziadek, Warszawa 2000.
- Ruth Benedict, Wzory kultury, przeł. J. Prokopiuk, Warszawa 2002.
- Joseph Campbell, Potęga mitu, tłum. I. Kania, Kraków 1994.
- Joseph Campbell, Bohater o tysiącu twarzy, tłum. A. Jankowski, Poznań 1997.
- Ernst Cassirer, Esej o człowieku: Wstęp do filozofii kultury, Warszawa 1977, s. 77-131 (II Klucz do natury człowieka: symbol; III Od reakcji zwierzęcych do odpowiedzi ludzkich; IV Ludzki świat czasu i przestrzeni)
- Charles H. Cooley, Grupy pierwotne, [w:] J. Mucha, Cooley, Warszawa 1992.
- Mircea Eliade, Aspekty mitu, przeł. P. Mrówczyński, Warszawa 1998.
- Mircea Eliade, Wprowadzenie: struktura i morfologia sacrum, tłum. J. Wierusz-Kowalski [w:] tegoż, Traktat o historii religii, Łódź 1993.
- Norbert Elias, Przemiany obyczajów w cywilizacji Zachodu, Warszawa 1980.

- Michael Foucault, Historia seksualności, Warszawa 1995, s. 13-71 (I. My wiktoriańskie, II. Hipoteza represji, III. Scientia sexualis), s. 118-139 (V. Prawo śmierci i władza nad życiem)
 - Erich Fromm, Ucieczka od wolności // lub: Mieć i być (różne wydania)
 - Michał Głowiński, Nowomowa, Warszawa 1991.
 - Edward T. Hall, Ukryty wymiar (różne wydania), rozdz. IX: Antropologia przestrzeni: model strukturalny.
 - Johan Huizinga, Jesień średniowiecza (różne wydania).
 - Johan Huizinga, Homo ludens (różne wydania)
 - C.G. Jung, Archetypy i symbole. Pisma wybrane, Warszawa 1993, s. 61-125 (Ego, Cień, Syzygia: anima i animus, Osobowość maniczna, Jaźń)
 - Victor Klemperer, LTI. Notatnik filologa, przeł. J. Zychowicz, Kraków-Wrocław 1983.
 - Claude Levi-Strauss, Antropologia strukturalna (różne wydania), Rozdz. pt. Strukturalna analiza mitu.
 - Bronisław Malinowski, Szkice z teorii kultury, Warszawa 1958.
 - Marshall McLuhan, Galaktyka w nowej konfiguracji [w:] tegoż, Wybór pism, tłum. K. Jakubowicz, Warszawa 1975.
 - Henriette Moore, Płeć kulturowa i status – wyjaśnienie sytuacji kobiet, w: Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej, Warszawa 2005, s. 309-339.
 - Jose Ortega y Gasset, Bunt mas, Warszawa 1995 (2004).
 - Maria Ossowska, Moralność mieszczańska, Wrocław 1985.
 - George Ritzer, Makdonaldyzacja społeczeństwa
 - Roger Scruton, Kultura jest ważna, Poznań 2010.
 - Georg Simmel, O istocie kultury, [w:] tegoż, Filozofia kultury. Wybór esejów, przekł. W. Kunicki, Kraków 2007.
 - Henry David Thoreau, Walden, czyli życie w lesie, przekł. H. Ciepłińska, Biblioteka Gazety Wyborczej 2005.
 - Ferdinand Tönnies, Wspólnota i stowarzyszenie, tł. M. Łukasiewicz, Warszawa 1988.
 - Edward B. Tylor, Cywilizacja pierwotna. Badania rozwoju mitologii, filozofii, wiary, mowy, sztuki i zwyczajów, Wyd. „Głos”, Warszawa 1896.
 - Florian Znaniecki, Znaczenie rozwoju świata i człowieka, Kulturalizm, Rozróżnienie faktów historycznych i kulturowych, Humanistyczny współczynnik faktów kulturowych, Wartości jako przedmioty kulturowe, w: J. Szacki, Znaniecki, Warszawa 1986, s. 189-203, 209-224, 236-246.
- O lekturach podstawowych i uzupełniających każdorazowo decyduje wykładowca.

<p>Kierunkowe efekty uczenia się</p> <p>K_W01, K_W02, K_W04 K_U03, K_U07 K_K01, K_K05</p>	<p>Wiedza</p> <p>K_W01, K_W02, K_W04 Student:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma uporządkowaną wiedzę o miejscu i znaczeniu nauk o kulturze i religii oraz nauk o sztuce w dziedzinie nauk humanistycznych, a także o ich specyfice przedmiotowej i metodologicznej kulturoznawstwa (K_W01); • zna podstawową terminologię z zakresu teoretycznych podstaw kulturoznawstwa (K_W02); • ma uporządkowaną wiedzę ogólną dotyczącą zagadnień społecznych, filozoficznych i historycznych tworzących podbudowę dla refleksji o kulturze (K_W04). <p>Umiejętności</p> <p>K_U03, K_U07 Student:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi potrafi posługiwać się podstawowymi teoriami kultury i oraz pojęciami z zakresu kulturoznawstwa (K_U03); • przygotowuje wystąpienia ustne i prezentacje dotyczące kulturoznawstwa, także w ramach pracy zespołowej (K_U07). <p>Kompetencje społeczne (postawy)</p> <p>K_K01, K_K05 Student:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie potrzebę kształcenia się przez całe życie, dostrzegając związek wiedzy o kulturze z życiem codziennym, gospodarczym, politycznym i społecznym (K_K01); • ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego i artystycznego (K_K05).
<p>Kontakt</p> <p>helena.draganik@ug.edu.pl</p>	